KLASĖS SUSITARIMAI

Klasės susitarimai – vienas esminių klasės valdymo elementų. Tai padeda kurti struktūruotą, ramią ir saugią aplinką, kurioje kiekvienas mokinys gali mokytis pagal savo individualius gebėjimus ir poreikius. Bendrų susitarimų laikymasis stiprina klasės bendruomeniškumą ir padeda palaikyti aiškią tvarką ir nuoseklią ugdymo eigą.

Susitarimai gali skirtis priklausomai nuo veiklos srities ar ugdymo aplinkos. Jie apima atėjimo, išėjimo į klasę (pamoką (-as)), pertraukų organizavimą, mokinių tarpusavio santykius, saugumo užtikrinimą, priemonių naudojimą ir užduočių atlikimą. Skirtingi susitarimai gali būti taikomi skirtingose mokyklos erdvėse: klasėje, valgykloje, koridoriuje, kieme ar kitoje aplinkoje.

Aiškiai suformuluoti susitarimai padeda mokiniams suprasti, ko tikimasi skirtingose situacijose. Siekiant išlaikyti aiškumą ir išvengti perteklinių susitarimų, tikslinga juos grupuoti pagal mokyklos vertybes, tokias kaip pagarba, saugumas ir atsakomybė. Vieningų principų taikymas įvairioje mokyklos aplinkoje padeda užtikrinti nuoseklumą ir skatina mokinius elgtis atsakingai visose situacijose. Klasės susitarimai turi būti taikomi visiems ugdymo proceso dalyviams be išimties.

Susitarimai kuriami, kad padėtų reaguoti į dažniausiai pasitaikančias konteksto neatitinkančias situacijas, skatintų pagarbų bendravimą, savikontrolę, atsakomybę ir gebėjimą mokytis klasės bendruomenėje. Tai nėra draudimų sąrašas, o aiškios elgesio gairės, kurios leidžia kiekvienam klasės nariui jaustis saugiai, žinoti, kas priimtina, ir sėkmingai dalyvauti ugdymo procese. Susitarimai turi būti trumpi, suprantami, pozityviai suformuluoti ir lengvai įsimenami. Ilgi ar abstraktūs sąrašai yra ypač neefektyvūs mokiniams, turintiems elgesio ar (ir) emocijų sutrikimų.

Kuriant klasės susitarimus, labai svarbu įtraukti mokinius. Jų dalyvavimas rengiant klasės susitarimus stiprina atsakomybės jausmą, ugdo savireguliacijos įgūdžius ir didina tikimybę, kad jie laikysis šių susitarimų. Mokiniai patys gali išsakyti, kokio elgesio tikisi iš kitų ir kas jiems padeda jaustis saugiai klasėje, susitarimai tampa prasmingesni ir labiau priimtini mokiniams.
Mokiniai jaučiasi saugiau, kai žino, kokio elgesio iš jų tikimasi. Aiškios ribos padeda nusiraminti, susikaupti, įsitraukti į bendrą klasės veiklą ir skatina mokinių pozityvų elgesį.

Svarbu, kad būtų iš anksto aptartos ir galimos pasekmės su mokiniais. Jie turi žinoti, kas bus, jei susitarimų nebus laikomasi. Pirmiausia mokiniams svarbu ramiai priminti apie galiojantį susitarimą, o pastebėjus, kad susitarimų yra laikomasi – taikyti skatinimo strategijas. Tačiau situacijai kartojantis, taikomos logiškos ir su elgesiu susijusios pasekmės. Pavyzdžiui, mokiniams pamiršus susitvarkyti darbo vietą, mokytojas primena apie susitarimą. Jei tai kartojasi, kita veikla pradedama tik tada, kai stalai būna sutvarkyti. Toks sprendimas padeda mokiniams suprasti savo atsakomybę ir mokytis tinkamo elgesio. Jei trikdoma klasės veikla, verta inicijuoti trumpą klasės pokalbį – aptarti, kas įvyko, kaip tai paveikė kitus, priminti bendrus susitarimus ir susitarti, kaip bus elgiamasi toliau. Susitarimai galioja visus mokslo metus, bet gali būti koreguojami pagal klasės poreikius. Jie nėra bausmė, o aiškios elgesio gairės, kurios padeda kurti saugią aplinką, ugdyti atsakomybę ir bendradarbiauti. Aptarimai stiprina bendruomeniškumą, ugdo pagarbą vieni kitiems ir padeda spręsti iškilusius konfliktus.

PAGRINDINIAI SUSITARIMŲ TAIKYMO PRINCIPAI

Bendri susitarimai

Mokytojų ir mokinių supratimas apie tinkamą ir netinkamą elgesį klasėje ne visada sutampa, todėl prieš formuluojant bendrus susitarimus svarbu su mokiniais aptarti jų požiūrį ir išsiaiškinti individualias nuostatas. Vienam gali atrodyti, kad tylus šnabždesys netrukdo, kitam – blaško dėmesį. Nustatant klasės susitarimus svarbu apie tai diskutuoti su klase. Pokalbiai leidžia mokiniams pasidalinti savo nuomone, o mokytojui – paaiškinti, kodėl tam tikri susitarimai yra reikalingi. **Bendras susitarimas** – tai susitarimas, prie kurio prisideda visi: ir mokytojas, ir mokiniai. Aptarus, kas padeda mokytis ir kas trukdo, tampa aišku, kokių klasės susitarimų laikomasi. Pasiekus bendrų sutarimų, visa klasės bendruomenė jų laikosi. Mokiniai, kurie dalyvauja kuriant klasės susitarimus, labiau linkę jų laikytis. Susitarimai tampa ne tik klasės tvarkos pagrindu, bet ir priemone kurti saugią, pagarbią ir bendradarbiavimą skatinančią aplinką, kurioje kiekvienas mokinys gali jaustis gerbiamas.

Teigiama formuluotė

Svarbu, kad susitarimai būtų formuluojami teigiamai, vengiant neiginių, pavyzdžiui, vietoj „klasėje nebėgioti“ vartojama „klasėje vaikštome“. Teigiama formuluotė aiškiai nurodo, koks elgesys yra tinkamas, ir padeda mokiniams lengviau suprasti, ko tikimasi. Susitarimai turi būti konkretūs ir pamatuojami – ne „elgiamės draugiškai“, bet, pavyzdžiui, „klausome, kai kalba kitas“, „naudojame mandagius žodžius“, „dalijamės priemonėmis“. Tokios formuluotės padeda mokiniams ne tik suprasti taisykles, bet ir atpažinti tinkamą elgesį realiose situacijose.

Klasės susitarimų skaičius

Rekomenduojama klasėje turėti nuo 1 iki 5 susitarimų. Kiekvienas susitarimas turi būti aiškus, lengvai įsimenamas ir suprantamas visiems mokiniams. Trumpas sąrašas padeda išlaikyti dėmesį ir padidina tikimybę, kad susitarimų bus laikomasi.

Vizualinis pateikimas

Susitarimai, kurie pateikiami naudojant vaizdines priemones, yra lengviau suprantami visiems mokiniams. Geriau suprasti padeda simboliai, piešiniai ir aiškios formuluotės ar lengvai perskaitomas šriftas. Tokie susitarimai leidžia lengviau įsiminti svarbią informaciją ir pritaikyti ją kasdienėse situacijose. Vizualus pateikimas naudingas mokiniams, turintiems elgesio ar (ir) emocijų sutrikimų, nes vaizdinė informacija suteikia daugiau aiškumo, padeda atkreipti dėmesį, mažina nerimą ir leidžia lengviau numatyti, kaip tinkamai elgtis įvairiose situacijose.

Matomumas ir vieta klasėje

Klasės susitarimai turi būti pakabinti klasėje gerai matomoje vietoje, kad aiškiai matytų visi mokiniai, pavyzdžiui, klasės priekyje ant sienos, šalia ar ant lentos bei durų. Svarbu, kad susitarimai būtų matomi tiek mokiniams, tiek mokytojui bet kuriuo metu, todėl jų vieta turi būti parinkta, atsižvelgiant į klasės išplanavimą.

Reguliariai kartoti susitarimus

Susitarimus rekomenduojama su mokiniais aptarti ir prisiminti dienos pradžioje, po pertraukų, prieš naujas veiklas. Tokia rutina padeda mokiniams lengviau orientuotis klasės aplinkoje, suteikia aiškumo, sumažina nerimą ir stiprina emocinį saugumą klasėje.

Stiprinti pozityvų elgesį

Pastebėjus, kad mokiniai laikosi susitarimų, svarbu juos pagirti, padrąsinti, teigiamai paskatinti. Toks grįžtamasis ryšys stiprina pasitikėjimą savimi, motyvaciją, skatina pozityvų elgesį ir kuria bendradarbiavimu grįstus santykius klasėje.

Grįžtamasis ryšys

Klasės susitarimai – tai gyvas susitarimas, todėl juos verta periodiškai peržiūrėti kartu su mokiniais. Tai padeda įvertinti, kaip sekasi jų laikytis, kas veikia gerai, o kas galėtų būti patobulinta. Tokie aptarimai gali vykti kartą per savaitę, dvi ar kartą per mėnesį, priklausomai nuo klasės poreikių. Mokiniai aktyviai įtraukiami į refleksiją, aptariama, kas jiems padeda laikytis susitarimų, kas kelia sunkumų, ar visos taisyklės vis dar aktualios. Jeigu pastebima, kad kuri nors taisyklė nebeveikia, galima kartu su mokiniais ją patikslinti arba pakeisti kita, labiau atitinkančia klasės situaciją. Tokia praktika stiprina mokinių atsakomybės jausmą, skatina bendruomeniškumą ir parodo, kad jų nuomonė svarbi. Be to, nuolatinis grįžtamasis ryšys padeda išlaikyti susitarimų aktualumą ir veiksmingumą kasdienėje klasės veikloje.

Svarbu ne tik sukurti klasės susitarimus, bet ir juos nuosekliai taikyti. Jie turi būti integruojami į visą ugdymo procesą, o mokytojai – rodyti pavyzdį ir palaikyti susitarimų kultūrą. Klasės susitarimai gali keistis – jie koreguojami atsižvelgiant į klasės poreikius ar pasikeitusias aplinkybes. Mokytojas kartu su mokiniais gali juos peržiūrėti, papildyti ar atnaujinti, aptarti, kodėl pokyčiai yra svarbūs ir naudingi visai klasei.

SUSITARIMŲ PAVYZDŽIAI

Klasės susitarimai

Į pamoką ateinu laiku

Kai noriu paklausti pakeliu ranką

Kai vienas kalba, kiti klauso

Klasės susitarimai

Baigęs darbą susitvarkau

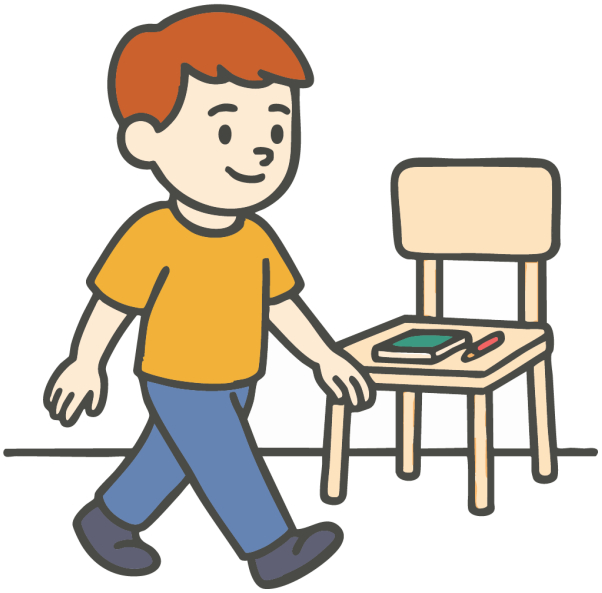

Klasėje vaikštau ramiai

Daiktus padedu į vietą

Laiku pasiruošiu pamokai

Prašau pagalbos

Kalbu ramiu balsu

Rankas laikau prie savęs

Saugau klasės daiktus

Po darbo susitvarkau

Į pamoką ateinu laiku

Prašau pagalbos

Klasėje vaikštau ramiai

Kalbu ramiu balsu

Po darbo susitvarkau

Kai vienas kalba, kiti klauso

Džiaugsmo g. 44, 11302 Vilnius

Tel. +370 676 960 44
El. paštas info@lisc.lt

Darbo laikas
I–IV 8.00–17.00
V 8.00–15.45
Pietų pertrauka 12.00–12.45

Lietuvos įtraukties
švietime centras

įtrauktis Skirtingi kartu